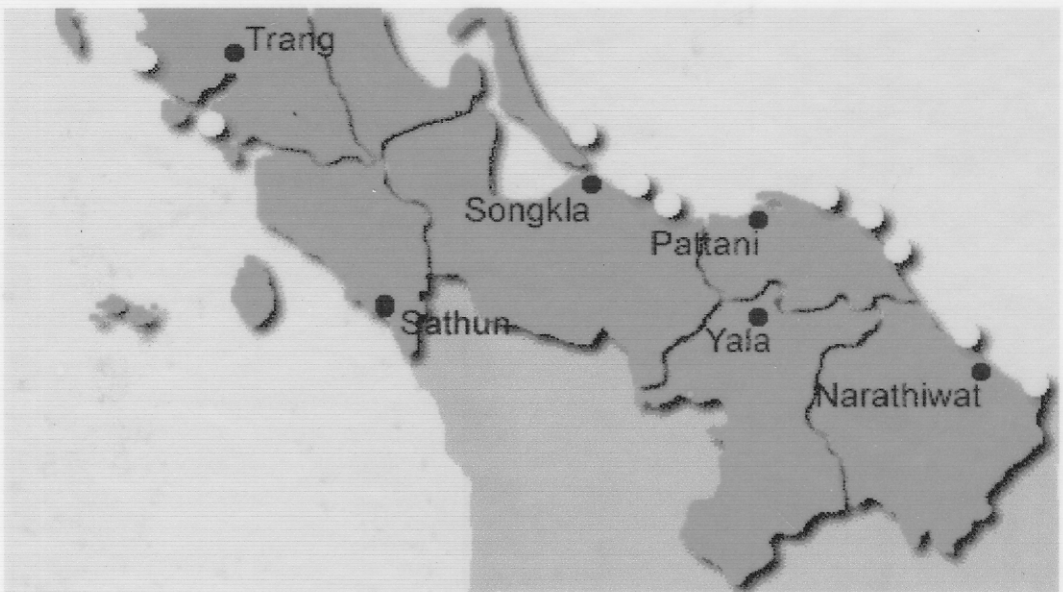

รายงานการวิจัย

ความคิดเห็นของประชาชนและข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้
ที่มีต่อข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม
ตามคำวินิจฉัยของจุฬาราชมนตรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ สันติวรานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เครือศรี วิเศษสุวรรณภูมิ
อาจารย์นพพลุต วิเศษสุวรรณภูมิ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พ.ศ. 2548

ISBN 974-1151-24-1

ชื่อวิจัย   ความคิดเห็นของประชาชนและข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อ
                          ข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามตามคำวินิจฉัยของจุฬาราชมนตรี

คณะผู้วิจัย   ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ   สันติวรานนท์
                          ผู้ช่วยศาสตราจารย์เครือศรี   วิเศษสุวรรณภูมิ
                          อาจารย์นพพล   วิเศษสุวรรณภูมิ

ปีงบประมาณ   2544

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคิดเห็นที่มีต่อข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามตามคำวินิจฉัยของจุฬาราชมนตรี และความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดจากข้อปฏิบัติ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อข้อปฏิบัติและความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดจากข้อปฏิบัติตามตัวแปรต่างๆ และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของผู้นำศาสนาอิสลาม ผู้นำท้องถิ่นมุสลิม นักวิชาการไทยมุสลิมและไทยพุทธ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นประชาชน 1565 คน ข้าราชการ 888 คน และผู้นำศาสนาอิสลาม ผู้นำท้องถิ่นมุสลิม นักวิชาการไทยมุสลิม และนักวิชาการไทยพุทธ 70 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อปฏิบัติ 25 ข้อ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การทดสอบเอฟ (F-test) ผลการวิจัย พบว่า

1. โดยภาพรวม ประชาชนและข้าราชการไทยมุสลิม เห็นด้วยกับข้อปฏิบัติ แต่ประชาชนและข้าราชการไทยพุทธไม่แน่ใจ ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่ม พบว่าทั้งไทยมุสลิมและไทยพุทธเห็นด้วยร่วมกัน มีเพียง 5 ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวกับการมอบดอกไม้แก่ครู การกำหนดคบทขอพรในพิธีที่เชิญผู้นำศาสนามาร่วมในพิธี การกล่าวคำสวัสดีและยกมือไหว้ครูชาวไทยพุทธ กิจกรรมในการเข้าแถวเคารพธงชาติของนักเรียนไทยพุทธและมุสลิม และการทำความเคารพต่อพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยการยืนตรง ข้อปฏิบัติที่เฉพาะข้าราชการไทยมุสลิมเห็นด้วย ส่วนกลุ่มอื่นไม่แน่ใจเกี่ยวกับ การไม่ต้องยืนขึ้นขณะที่ประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย การไม่ต้องรำไหว้ครูโดยการกราบ การมอบธูปเทียนให้แก่ครูเป็นการไม่บังควร และข้อปฏิบัติที่เฉพาะข้าราชการไทยพุทธไม่เห็นด้วย ส่วนกลุ่มอื่นไม่แน่ใจเกี่ยวกับการหยุดในวันศุกร์ และวันเสาร์ในสถานศึกษาและสถานที่ราชการ การไม่เข้าร่วมในพิธีเผาศพชาวไทยพุทธ ส่วนข้อปฏิบัติที่เฉพาะประชาชนและข้าราชการไทยพุทธเห็นด้วย แต่ไทยมุสลิมไม่แน่ใจเกี่ยวกับการเข้าไปในมัสยิดของชาวไทยพุทธ ส่วนข้อปฏิบัติอื่นมีความเห็นสอดคล้องกันบ้างในบางกลุ่ม

2. โดยภาพรวม ประชาชนและข้าราชการไทยมุสลิมและไทยพุทธไม่แน่ใจว่า ข้อปฏิบัติทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดหรือไม่ เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มพบว่าข้อปฏิบัติที่ทั้ง ประชาชน ข้าราชการไทยมุสลิมและไทยพุทธ เห็นว่าไม่มีความขัดแย้งกันเกี่ยวกับการนำดอกไม้ มอบแก่ครู สำหรับข้อปฏิบัติที่ข้าราชการไทยมุสลิมไม่แน่ใจแต่กลุ่มอื่นเห็นว่าไม่มีความขัดแย้ง เกี่ยวกับการทำความเคารพต่อพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยการยืน ตรงและการก้มศีรษะเล็กน้อย ข้อปฏิบัติที่ประชาชนไทยมุสลิมไม่แน่ใจแต่กลุ่มอื่นเห็นว่าไม่มี ความขัดแย้งเกี่ยวกับการกล่าวคำสวัสดีและยกมือไหว้ครูชาวไทยพุทธ ส่วนข้อปฏิบัติที่ทั้ง ประชาชนและข้าราชการไทยมุสลิมและไทยพุทธไม่แน่ใจว่าทำให้เกิดความขัดแย้งต่อกันหรือไม่ ที่ สำคัญเช่น การไม่ต้องยืนขึ้นขณะที่ประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย การไม่ต้องรำไหว้ ครูโดยการกราบ การมอบรูปเทียนให้แก่ครูเป็นการไม่บังควร การไม่ต้องเชิญชวนชาวไทยมุสลิม เข้าร่วมในพิธีหรือร่วมทำบุญในงานพิธีต่าง ๆ การหยุดในวันศุกร์และวันเสาร์ในสถานศึกษาและ สถานข้าราชการ บทบาทกลุ่ม “คณะฯ” การไม่เข้าร่วมในพิธีเผาศพชาวไทยพุทธ การไม่แสดง ความเคารพรูปปั้นในพิธีสวดอิฎฐิกเสื่อ

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อข้อปฏิบัติ และความขัดแย้งทางความคิด ที่เกิดจากข้อปฏิบัติ เฉพาะกลุ่มที่แตกต่างกัน พบว่า

3.1 ผู้นำถือศาสนาอิสลามเห็นด้วยกับข้อปฏิบัติมากกว่าผู้นำถือศาสนาพุทธ ข้าราชการไทยมุสลิมและไทยพุทธเห็นว่าข้อปฏิบัติทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดมากกว่า ประชาชนไทยมุสลิมและไทยพุทธ

3.2 ประชาชนไทยมุสลิมในจังหวัดสงขลาเห็นด้วยกับข้อปฏิบัติมากกว่า ประชาชนไทยมุสลิมในจังหวัดสตูล และปัตตานี และประชาชนไทยมุสลิมในจังหวัดสตูล จังหวัด ยะลาเห็นว่าข้อปฏิบัติทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดมากกว่าประชาชนมุสลิมในจังหวัดสงขลา

3.3 ประชาชนไทยพุทธเขตชนบทเห็นด้วยกับข้อปฏิบัติมากกว่า ประชาชน ไทยพุทธเขตเมือง

3.4 ประชาชนไทยมุสลิมอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป เห็นด้วยกับข้อปฏิบัติมากกว่า ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 31 ปี ส่วนประชาชนไทยพุทธอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป เห็นด้วยกับข้อปฏิบัติมากกว่า ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี และข้าราชการไทยพุทธ อายุ 31 – 40 ปี เห็นด้วยกับข้อปฏิบัติมากกว่าผู้ที่มี อายุต่ำกว่า 31 ปี

ประชาชนไทยมุสลิมอายุต่ำกว่า 31 ปี เห็นว่าข้อปฏิบัติทำให้เกิดความขัดแย้งมากกว่าผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 41 - 60 ปี ส่วนประชาชนไทยพุทธอายุต่ำกว่า 31 ปี เห็นว่าข้อปฏิบัติทำให้เกิดความขัดแย้งมากกว่าผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป

3.5 ประชาชนไทยมุสลิมที่จบระดับมัธยมศึกษาและตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป เห็นด้วยกับข้อปฏิบัติมากกว่าผู้ที่จบระดับประถมศึกษา และผู้ที่จบระดับประถมศึกษาเห็นว่าข้อปฏิบัติทำให้เกิดความขัดแย้งมากกว่าผู้ที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนประชาชนไทยพุทธที่จบระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาเห็นด้วยกับข้อปฏิบัติมากกว่าผู้ที่จบระดับตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป และผู้ที่จบระดับตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปเห็นว่าข้อปฏิบัติทำให้เกิดความขัดแย้งทางมากกว่าผู้ที่การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

3.6 ข้าราชการไทยพุทธที่อายุราชการตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป เห็นด้วยกับข้อปฏิบัติมากกว่าผู้ที่อายุราชการต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี และผู้ที่อายุราชการต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ปีเห็นว่าข้อปฏิบัติทำให้เกิดความขัดแย้งทางมากกว่าผู้ที่อายุราชการตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป

4. ผู้นำศาสนาอิสลาม ผู้นำท้องถิ่นมุสลิม นักวิชาการไทยมุสลิม และนักวิชาการไทยพุทธเห็นด้วยกับข้อปฏิบัติตรงกัน มี 13 ข้อ ส่วนที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามทั้ง 3 กลุ่ม เห็นด้วยแต่นักวิชาการไทยพุทธไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการไม่ต้องยื่นขึ้นขณะทีประธานในพิธีจุดเทียนบูชาพระรัตนตรัย การไม่ต้องรำไหว้ครุโดยการกราบ การไม่เข้าร่วมในพิธีเผาศพชาวไทยพุทธ ส่วนข้อปฏิบัติที่นักวิชาการไทยมุสลิมไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการหยุดในวันศุกร์และวันเสาร์ในสถานศึกษาและสถานที่ราชการ การทำความเคารพต่อพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยการก้มศีรษะเล็กน้อย ส่วนข้อปฏิบัติที่ผู้นำท้องถิ่นมุสลิมเห็นด้วยแต่กลุ่มอื่นไม่แน่ใจเกี่ยวกับบทบาท กลุ่ม “อะวะฮ์” (กลุ่มเผยแพร่ศาสนาอิสลาม)

5. ข้อปฏิบัติที่ทั้งผู้นำศาสนาอิสลาม ผู้นำท้องถิ่นมุสลิม นักวิชาการไทยมุสลิม และนักวิชาการไทยพุทธ เห็นว่าไม่ทำให้เกิดความขัดแย้ง 17 ข้อ ข้อปฏิบัติที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามเห็นว่าไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งแต่นักวิชาการไทยพุทธไม่แน่ใจที่สำคัญเกี่ยวกับการไม่เข้าร่วมพิธีศพของชาวไทยพุทธ การไม่แสดงความเคารพรูปปั้นในพิธีสวดลูกเสือ การไม่สวมชุดดำเข้าร่วมพิธีศพของชาวไทยพุทธ ส่วนข้อปฏิบัติที่ผู้นำท้องถิ่นมุสลิมเห็นว่าไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งแต่กลุ่มอื่นไม่แน่ใจเกี่ยวกับบทบาทกลุ่ม “อะวะฮ์” (กลุ่มเผยแพร่ศาสนาอิสลาม) ข้อปฏิบัติที่ผู้นำศาสนาอิสลามไม่แน่ใจ แต่กลุ่มอื่น ๆ เห็นว่าไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับการทำความเคารพต่อพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยการก้มศีรษะเล็กน้อย

Research Title Views of People and Government Officials in Southern Border Provinces
Toward Practices in Alignment with Islamic Principles as Judged by
'Chularajamontree' the Chief Imam of Thailand

Researchers Asst. Prof. Suthep Suntiwaranont
Asst. Prof. Khruasri Wisetsuwannaphoomee
Mr. Noppabhadol Wisetsuwannaphoomee

Fiscal Year 2001

ABSTRACT

This research aimed 1) to study the views toward practices judged by 'Chularajamontree' the Chief Imam of Thailand as being in alignment with Islamic principles, as well as the view conflicts arisen from such practices, 2) to compare the aforementioned views and view conflicts with respect to Independent variables, and 3) to study the views of Islamic religious leaders, Muslim community leaders, Thai Muslim scholars and Thai Buddhist scholars toward such practices. The samples in southern border five Provinces consisted of 1,565 people, 888 government officials and 70 Islamic religious leaders, Muslim community leaders, Thai Muslim scholars and Thai Buddhist scholars. In collecting the data the study made use of a questionnaire and an interview schedule on the views toward practices 25 items. Percentages, arithmetic mean, standard deviation, t-test, F-test were used in data analysis.

It was found that:

1. Overall, Thai Muslim people and government officials consented to the practices Where as Thai Buddhist people and government officials felt uncertain about such practices. Views of each group were detailed as follows: Five practices to which Thai Muslim and Thai Buddhist people and government officials unanimously consented were: offering flowers to the teachers; inclusion of a blessing sermon in a ceremony or activity where a Muslim religious leader was invited to attend; greeting a Thai Buddhist teacher with '*Sawatdi*' and a '*Wai*' gesture; participating in religious activities separately by Buddhist and Muslim students after paying allegiance to the national flag; and paying homage to His Majesty the King's photography by standing upright. Three practices to which only Thai Muslim government officials consented while others were uncertain of were: not having to rise when a presiding person was lighting

candles and joss-sticks in a Buddhist ceremony; not having to prostrate oneself in obeisance in a 'Wai Khru' dance; and being unacceptable to offer candles and joss-sticks to teachers. Two practices from which only Thai Buddhist government officials dissented but others were uncertain of were: having Friday and Saturday as holidays for educational establishments and government offices; and not attending a Buddhist funeral.

2. Overall Thai Muslim and Thai Buddhist people and government officials were not certain whether such practices would lead to view conflicts. However, when each group was considered, it was found that: According to both Thai Muslim and Thai Buddhist people and government officials one practices causing no view conflicts were: offering flowers to the teachers. Two practices that Thai Buddhist government officials were not certain of but others thought would not cause view conflicts were: greeting with 'Salaam' when first met, and building a masjid for worship. Two practices that Thai Muslim government officials were not certain of but others thought would not lead to view conflicts were: paying homage to His Majesty the King's photography by standing upright and with a slight bow. One practice that Muslim people were not certain of but others thought would not cause view conflicts was: greeting a Thai Buddhist teacher with 'Sawatdi' and a 'Wai' gesture. Eight practices that Thai Muslim and Thai Buddhist people and government officials were not certain whether they would cause view conflicts were: not having to rise when a presiding person was lighting candles and joss-sticks in a Buddhist ceremony; not having to prostrate oneself in obeisance in a 'Wai Khru' dance; being unacceptable to offer candles and joss-sticks to teachers; not inviting Muslims to participate in Buddhistic ceremonies/activities; having Friday and Saturday as holidays for educational establishments and government offices; the role of 'Dawah' groups; not attending a Buddhist funeral; and paying no respect to idols in Boy Scouts' commendation ceremony.

3. On comparing the views of different groups toward and the View conflicts arisen from such practices, it was found that:

3.1 Thai Muslim consented more to the practices than Thai Buddhist; Buddhists, more than Muslims, thought such practices would cause view conflicts. Muslim and Buddhist government officials thought the practices led to view conflicts more than Muslim and Buddhist people.

3.2 Muslim people in Songkhla province consented more to the practices than Muslim people in Satun and Pattani. Muslim people in Satun and Yala thought such practices would cause view conflicts more than Muslim people in Songkhla.

3.3 Buddhist people in rural areas consented more to the practices than Buddhist people in urban areas.

3.4 Muslim people older than 41 years old consented more to the practices than people under 31 years old. Buddhist people older than 41 years old consented more to the practices than people under 21 years old. Buddhist government officials aged 31-40 consented more to the practices than those under 31 years old. Muslim people under 31, more than those aged 41-60, thought such practices would lead to view conflicts. However, Buddhist people under 31, more than those aged above 41, thought such practices would lead to view conflicts

3.5 Muslim people with secondary school education and those with a Bachelor's degree or higher consented more to the practices than those with primary school education. Muslim people with primary school education thought such practices would lead to view conflicts more than Muslim people with secondary school education and those with a Bachelor's degree or higher. Buddhist people with primary school education and those with secondary school education consented more to the practices than those with a Bachelor's degree or higher; Buddhist people with a Bachelor's degree or higher thought that such practices would cause view conflicts more than those with primary school education and those with secondary school education.

3.6 Buddhist government officials with more than 11 years of service in southern border provinces consented more to the practices than those with five or fewer years of service; and with five or fewer years of service thought that such practices would cause view conflicts more than those with more than eleven years of service.

4. Islamic religious leaders, Muslim community leaders, Thai Muslim scholars and Thai Buddhist scholars consented to 13 practices. Three practices to which Islam adherents consented but Thai Buddhist scholars dissented from were: not having to rise when a presiding person was lighting candles and joss-sticks in a Buddhist ceremony; not having to prostrate oneself in obeisance in a 'Wai Khru' dance; and not attending a Buddhist funeral. Two practices

from which Thai Muslim scholars dissented were: having Friday and Saturday as holidays for educational establishments and government offices; and paying homage to His Majesty the King's photography with a slight bow. The practice that Muslim community leaders consented to but others were not certain of was the role of Dawah groups.

5. According to Muslim religious leaders, Muslim community leaders, Thai Muslim scholars and Thai Buddhist scholars, there were 17 practices that would cause no view conflicts. Three practices that Islam adherents thought would not cause view conflicts but Thai Buddhist scholars were uncertain of were: not attending a Buddhist funeral; paying no respect to idols in Boy Scouts' commendation ceremony; and not dressing in black when attending a Buddhist funeral. One practice that Muslim community leaders thought would cause no view conflicts but others were uncertain of was: the role of 'Dawah' groups. The practice that Islamic religious leaders were uncertain of but others thought would cause no view conflicts was: paying homage to His Majesty the King's photography with a slight bow.